

answer generation. Together these measures can help operationalise bias testing, logging, and human-oversight duties where a legal-assistance or benefits-assistance agent is deployed in a high-risk configuration under the EU AI Act [12].

Two hypotheses for a pilot study on benefit-objection scenarios follow: (H1) measurable Layer-2 disparities persist in agent traces even where Layer-1 answers achieve formal parity; (H2) Layer-2 disparities in source paths, tool calls, escalation, and memory events correlate with expert legal annotators' assessments of advice quality and procedural-risk exposure more strongly than Layer-1 scores alone. The Dutch *toeslagenaffaire* and the EU AI Act make this an applied question, not merely an academic one.

References

1. Gallegos I. O. et al. Bias and Fairness in LLMs. *Comput. Linguistics*. 2024. 50(3):1097–1179.
2. Chalkidis I. et al. FairLex. *ACL*. 2022. 4389–4406.
3. Hu Y. et al. LLMs on Trial. arXiv:2507.10852. 2025.
4. Gritta M. et al. Process Evaluation for Agentic Systems. Findings EACL. 2026. 2678–2692.
5. He P. et al. TRAJECT-Bench. arXiv:2510.04550. 2025.
6. Kusner M. J. et al. Counterfactual Fairness. *NeurIPS*. 2017. 4066–4076.
7. Dienst Toeslagen. Bezwaar maken tegen beslissing over toeslag. Accessed 21 May 2026.
8. Rechtspraak. Beroepsprocedure toeslagen. Accessed 21 May 2026.
9. EU Charter, Arts. 21, 51. OJ C 326, 26.10.2012, p. 391.
10. Dienst Toeslagen. I am not Dutch — can I get rent benefit? Accessed 21 May 2026.
11. Amnesty International. *Xenophobic Machines*. 2021.
12. Regulation (EU) 2024/1689, Annex III. OJ L, 12 July 2024.
13. CJEU. *Kamberaj v IPES*, C-571/10. 24 Apr. 2012.

Сніжана ГАЙДУК, студентка н. гр.
101_СПРБ ННІ права та психології,
Національна академія внутрішніх справ.

Науковий керівник:

Олександр КОРНЕЙКО, професор
кафедри інформаційних технологій ННІ
права та психології, Національна академія
внутрішніх справ, кандидат технічних наук,
професор

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ ТА ЄС

В умовах сьогодення стрімкий розвиток цифрових технологій і активне впровадження систем штучного інтелекту (ШІ) у різні сфери суспільного життя зумовлюють необхідність формування ефективного правового регулювання цієї сфери. Але проблема полягає у тому, що Україна досі не має власних національних правових підходів до регулювання ШІ та не гармонізувало у цій сфері вітчизняне законодавство з правом Європейського Союзу (ЄС). Даний факт створює низку серйозних правових викликів.

На відміну від ЄС, де у 2024 році ухвалили комплексний Акт (тобто закон) про штучний інтелект (EU AI Act) [1], вітчизняне законодавство ще не має єдиного профільного нормативно-правового акту у цій сфері. Чинне регулювання ШІ в Україні спирається переважно на загальні норми цивільного права та окремі документи урядового рівня, зокрема Міністерства цифрової трансформації України.

Європейський підхід в EU AI Act є принципово іншим – він пішов шляхом жорсткого та превентивного регулювання, імплементувавши ризик-орієнтований підхід до оцінки ШІ. Його сутність полягає у прямій залежності: чим вищу потенційну загрозу несе конкретна технологія ШІ для суспільної безпеки чи базових прав, тим суворіші вимоги до неї висуваються [2].

Але перші серйозні кроки до юридичного контролю над алгоритмами ШІ в ЄС були закладені не в EU AI Act, а ще у 2017 році, коли було ухвалено Резолюцію 2015/2103(INL), так звані «Норми цивільного права про робототехніку» (Civil Law Rules on Robotics) [3]. Це був фундаментальний документ, який заклав перші правові основи для регулювання ШІ та робототехніки в ЄС. У 2018 році 25 держав-членів ЄС підписали Декларацію про співпрацю в галузі ШІ (Declaration of cooperation on Artificial Intelligence) [4], а Європейська Комісія прийняла стратегічний документ – Повідомлення Комісії до Європейського Парламенту, Європейської Ради, Ради Європейського економічного та соціального Комітету та Комітету регіонів «Штучний інтелект для Європи» (Artificial Intelligence for Europe) [5]. У 2019 році Експертною групою зі ШІ в ЄС (AI High-Level Expert Group – AI HLEG) були представлені Рекомендації з етики для надійного ШІ (Ethics guidelines for trustworthy AI) [6]. А у 2020 році Європейська Комісія опублікувала Білу книгу зі штучного інтелекту: європейський підхід до досконалості й довіри (White Paper On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust) – офіційний документ, що викладає стратегію вирішення проблем ШІ [7].

Звичайно, що Європейський досвід також не позбавлений недоліків. Найбільш відчутною проблемою регулювання ШІ в ЄС сьогодні визнається його надмірна бюрократизація, й встановлені жорсткі вимоги до сертифікації та аудиту систем вимагають значних фінансових витрат, що створює бар'єри для невеликих стартапів і провокує ризик відтоку технологічних компаній до юрисдикцій із більш ліберальним законодавством, тоді як на практиці питання абсолютного захисту приватності даних часто залишається відкритим [8].

В українських реаліях ключовою проблемою залишається правовий вакуум. Відсутність профільного закону переміщує розробників, бізнес та звичайних користувачів у юридичну «сіру зону», при цьому окремо виділяються гострі дискусії навколо питань інтелектуальної власності на згенеровані матеріали, й найскладнішим аспектом є визначення суб'єкта відповідальності (кримінальної чи цивільної) у випадках, коли алгоритм припускається критичної помилки – наприклад, під час діагностування фінансових операцій [9].

Для вирішення окреслених проблем та повноцінного впровадження ШІ як надійного помічника для фахівців необхідний збалансований підхід, при якому замість прямого копіювання європейської моделі з її бюрократичними складнощами, доцільно імплементувати лише базові принципи безпеки. Законодавство має чітко зафіксувати статус ШІ виключно як допоміжного інструменту людини. Відповідно, юридичну відповідальність за результати його застосування завжди повинен нести людина-оператор ШІ або компанія-розробник. Додатково ефективним кроком стане запровадження «регуляторних пісочниць» – спеціальних режимів для безпечного тестування інновацій.

Основою для розробки повноцінного профільного закону має слугувати чинна Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні [10] та Біла книга з регулювання ШІ в Україні [11]. Трансформація їх положень у спеціалізований закон дозволить створити умови, за яких спеціалісти різних галузей зможуть легально та безпечно використовувати ШІ у своїй повсякденній роботі.

Отже, наведене свідчить, що правове регулювання ШІ є однією з найбільш актуальних і водночас складних проблем сучасного права. Стрімкий розвиток цифрових технологій випереджає формування нормативної бази, що особливо помітно в Україні, де спеціальне законодавство у сфері ШІ ще перебуває на етапі становлення і потребує негайного прийняття.

Список використаних джерел

1. Забокрицький І. І. Акт про штучний інтелект (AI Act) як основа правового регулювання штучного інтелекту в ЄС: огляд основних положень // Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 3. С. 282–286. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.3.44>

2. Бучинська А. Й. Нормативне регулювання штучного інтелекту в Європейському Союзі: етапи, виклики, перспективи // Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 3. С. 259–264. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.3.40>
3. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics(2015/2103(INL)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_EN.html
4. Країни-члени ЄС погодилися співпрацювати у сфері штучного інтелекту. URL: <https://digitalstrategy.ec.europa.eu/en/news/eu-member-states-sign-cooperate-artificial-intelligence>
5. European Commission. (2018). Communication Artificial Intelligence for Europe. URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A237%3AFIN>
6. AI HLEG. (2019). Ethics guidelines for a trustworthy AI. URL: <https://ec.europa.eu/digital-singlemarket/en/news/ethics-guidelines-trustworthy-ai>; Рекомендації з етики для надійного ШІ. URL: <https://digitalstrategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
7. European Commission. White Paper On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust, Brussels, 19.02.2020, COM (2020) 65 final. URL: https://ec.europa.eu/info/publications/white-paper-artificialintelligence-european-approach-excellence-and-trust_en
8. Таран О. В., Гавловський В. Д. Правове регулювання штучного інтелекту в Європейському Союзі та Україні: основні підходи та права людини // Інформація і право. 2024. № 1 (48). С. 62–67. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.1\(48\).300706](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.1(48).300706)
9. Pavlenko T. To the issue of legal regulation of artificial intelligence technologies: European experience and Ukrainian realities // ScienceRise: Juridical Science. 2025. № 2 (32). С. 9–13. DOI: <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2025.348505>
10. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>
11. Біла книга з регулювання ШІ в Україні: бачення Мінцифри / уклад. Г. Румянцев. Київ : Міністерство цифрової трансформації, 2024. 30 с.. URL: <https://dspace.mipolytech.education/items/2bb61a24-cf43-4683-a8db-41c14f28c553>

Богдан ШУЛЯК, студент н. гр. 102 СПД ННІ права та психології, Національна академія внутрішніх справ.

Науковий керівник:

Вадим КУДІНОВ, завідувач кафедри інформаційних технологій ННІ права та психології, Національна академія внутрішніх справ, кандидат фізико-математичних наук, доцент

СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШІ-АСИСТЕНТІВ У ПРАКТИКУ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСКОНСУЛЬТІВ, НОТАРІУСІВ, СУДДІВ, АДВОКАТІВ ТА ПСИХОЛОГІВ

Новітній період розвитку правової та соціально-економічної систем суспільства характеризується прискоренням процесів повної цифровізації, що ставить нагальну вимогу щодо впровадження передових високотехнологічних рішень для покращення та підвищення результативності професійної діяльності фахівців [1].